

מסורת הש"ס

(א) [נקמן לוֹ: ז:] (ב) לעיל דף ל"א; (ג) וינמוט יט. כח. כבורות ט. ח. יח., (ד) נמכות ו. ע"ש, (ה) [שם מור כ: כ"א, ב"ק עג: (ו) ונמטת ו. לימא ללל זה וכן משמע בתוס' ב"ק עג: ד"ה כי ע"ש,] (ז) ב"ק דף קה.; (ח) כמכות לז. ב"ק עא: נח: קה: ספחים ה: כט: לקמן לז., (ט) דיבור זה שייך לעיל ל: אחר דיבור שילת ביד עבדו טו' לנעל דיט,] (י) [ויקרא ה: (ז) ודברים יט,] (י"א) [י"ה סז.],

תורה אור השלם

- נפש כי תחטא ותעלה מעל בין ובוש בעמיתו בפקדון או בתשומת יד או בגלל או עשק את עמיתו: ויקרא ה כא
- ונפש כי תחטא וישמעה קול אלה והוא עד או ראיה או ידע אם לאו יגיד וקשא עונו:

ויקרא ה א
3. או נפש כי תשובע לבטא בשפתים להרע או להשיב לכל אשר יבטא והאדם שובעה ונעלם ממנו והוא ידע ואשם לאחת מאלה:

- ויקרא ה ד
4. ושבב איש אתהו שבתו הרע ונעלם מעיניו אישה ונסתרה והיא נטמאה ויעד אין בה והוא לא נתקשה:

במדבר ה יג

מוסף רש"י

כדי שאילת תלמיד דרב. שלום עליך רבי, כדלמרינן פסקי מרובה (עג:) כי לית ליה לרי וסיי כדי שאילת תלמיד לרי כי (רשב"ם ב"ב קסב:). משיבע עד אחד. וכפר ואמר שבעה שאני יודע לך עדות, פטור. העד מקרבן שבעת העדות, דהא אי הוה מסהדי ליה לא הוה מחייב להאיך אלא שבעה, ואש"ר דליכא למימר דלמא לא משתבע, גורם לממון פטור (ב"ק קה:).

עד שישמעו מפי הסוצע. בואו והעידוני. ולקמן [לה] יליף לה מקראי:

אמר לאו דוקא. אלא אורחא דמילתא נקט ואי לא שמואל לא שמעינן לה ממתניתין: **הלא נמי**. הוה אמינא לאו דוקא אי לא דאשמעינן שמואל: **הנא הסס**. בפקדון אמר אטו דתנייה הכא:

ט פטורין. דליף לה לקמן (דף לה).

מאס לאו יגיד ^ו שכחז מלא למדרש אס לו לא יגיד ונשא עונו שמשמע

דכיון דלהגדה קפיד קרא על כרחך במקום הראוי להגדה קאי: **והא אי אפשר לנמס**. וקס"ד דכאחת דקמני מתניתין מזוממנץ אמר: **רבי יוסי הגלילי**. במסכת בכורות (דף פ. ח) רחל

שלא ציכרה וילדה שני זכרים רבי יוסי הגלילי אומר שניהן לכהן דאפשר לנמסם שיזילאו שניהם ציחד ראשם וחכ"א אי אפשר שלא יאל ראשו של אחד מהם תחלה והאחד זינו בכור ושניהם ספק וירעו עד שיסתאבו

והאחד לו והאחד לכהן: **תלמיד לרב**.

שלום עליך רבי: **רב לסלמיה**. שלום

עליך: **טובא** הוי. אין שניהם יכולין לומר שש תיבות הללו בשיעור זה: **כל אחד כחזר כדי דיבור של חזירו**. כשגמר זה כפירמו התחיל זה לדבר בתוך כדי שאילת שלום: **דלא כי האי סנא**. דלא כר' אלעזר ברבי

שמעון: **המשביע עד אחד**. וכפר פטור העד מקרבן שבעת העדות:

מר סבר. הנה קמא: **עד אחד כי אסי לשבעה אסי**. אס מעיד עליו שהוא חייב מנה אינו מחייבו ממון אלא שבעה לפיכך אין הגדמו חשונה:

ומ"ם לממונא אסא. ודרש קרא הכי לכל עון ולכל חטאת ^ו דהיינו למכות ועונשין הוא דאינו קס אצל קס הוא לממון: **וסיסברא**. דמחייב ר' אלעזר בר' שמעון ממון על פי עד אחד וטעמא משום הכי הוא: **והאמר**

אזני הכל מודים בעד סוטה והכל מודים צעדי סוטה כו'. ומפרש לה לקמן הכי יש עדות בסוטה שהכל מודים בה שהמשביע עד אחד חייב ויש עדות בסוטה שאף אס השביע שניהן וכפרו פטורין ומחלוקת צעדי סוטה יש עדות בסוטה שנחלקו בה חכמים ורבי אלעזר ברבי שמעון במשביע את שניהן וכפרו במחלוקתן שנחלקו במשביע עד אחד דממון. ומפירושא דמילתא דאזני לקמן שמעינן דטעמא דרבי אלעזר משום דקסבר דבר הגורם לממון כממון דמי ועד אחד גורם לממון הוא שאילו הוא העיד היה מחייבו שבעה ורוב בני אדם אין נשבעין לשקר והיה משלם: **צעד טומאה**. אס הביא שני עדי קינוי שהתרה בה אל תסקרי עס פלוני ושני עדי סתירה שנסתרה עמו אחרי כן ויש עד אחד שנטמאת בסתירה זו והשביע הבצל את העד להעיד ויפטור מכתובתה וכפר עדותו

חייב דהא מפסידו ממון ממש: **דרחמנא הימניה**. כדאמר במסכת סוטה (דף ל"א). ואס העיד היה פוטרו מכתובתה והואיל וכפר עדותו חייב: **ועד אין צה**. ודרשינן במסכת סוטה (ס:) כל מקום שנאמר עד שנים קאמר עד שפירטו לך הכתוב אחד וקאמר רחמנא ועד אין צה [במדבר ה] תרי אלא חד והיא לא נתפשה אסורה דעל כרחך היא לא נתפשה להחמיר עליה צא ולאוסרה: **והכל מודים צעדי סוטה**. שאפילו השביע שניהם וכפרו פטורין: **צעדי קינוי דגורם דגורם הוא**. אף אס העדנוך עדיין אתה לריך לעדי סתירה וכשיצואו עדי סתירה אף הם אין מחייבין אותה להפסידה אלא גורמים הם שמציאין אותה ליד שתיית מים המאכריס ושמא מירלת המיס תודה שנטמאת ותפסקי כתובתה:

שבעת העדות פרק רביעי שבועות

לב. עין משפט נר מצוה

ואי ס"ד בב"ד מי מחייב. תימה דלמא קרא כי אתא לשבעה שאין אנו יודעין לך עדות שיש לך ציד פלוני חיטין ושעורין וכוסמין דמנא לקמן (דף ל"ג) דחייבין על כל אחת ואחת: **שבועה שאין אנו יודעין לך עדות טובא הוי**. דס"ד לזריך שמהא כפירה שניה תוך כדי דיבור של כפירה ראשונה ואס תאמר לימא כגון שהתחילו וסיימו צבת אחת אלא שאחד מיהר מעט יותר מתבזרו וסיימו שניהם תוך כדי דיבור ויש לומר שאין רגילות כלל להעיד צי עדים כאחת דמרי קלי לא משתמעית אי נמי הוה מנאי לשנויי הכי אלא שמתוך האמת:

בתוך כדי דיבור של חבירו. פירוש רק שיתחילו תוך כדי דיבור של חזירו אש"פ שלא יהיו הכפירות תוך כדי דיבור ואס תאמר אמאי שני חייבי לימא אני לא עשיתי כלום שכפר הראשון בכר ואילו היה חוזר צו תוך כדי דיבורו גס אני הייתי חוזר צי תוך כדי דיבורי ואומר ר"י דכיון שהעיד זה תוך כדי דיבור של ראשון חשיב כאלו שניהם העידו צבת אחת צלמנאס ויכול גס הראשון לחזור ולהודות תכ"ד של עדות שני כמו השני ואין לשני יותר שהות לחזור מלראשון אלא לשניהם שזין ולכן אין השני יכול לתלות כלום בחזרת הראשון:

הב"ב מודים בעד טובא. ואין העד יכול לומר צלא עדותי ע"י קניו וסתירה תשתה ותמות ויפטור צעלה מן הכתובה דהרבה פעמים זכות מולה ונפסקת ע"י העד יותר ממה שנפסקת ע"י עדי סתירה משום דליכא למימר שמא זכות יתלה לה ולא חשיבי אלא גורמים: הוה

מינה שבועה חזין לב"ד כפירה בב"ד: כפרו שניהן כאחת חייבין: **הא אי אפשר לצמצם** אמר רב חסדא הא מני ^אר' יוסי הגלילי היא דאמר אפשר לצמצם רבי יוחנן אמר אפילו תימא רבנן יכנון שכפרו שניהן בתוך כדי דיבור יתוך כדי דיבור כדיבור דמי ^אא"ל רב אחא מדיתאי לרבינא מכדי תוך כדי דיבור כמה הוי ^אכדי שאילת תלמיד לרב ^א(איכא דאמרי כדי שאילת הרב לתלמיד) עד דאמרי שבועה שאין אנו יודעין לך עדות טובא הוי ^אל"הכל אחד ואחד תוך דיבורו של חבירו: בזה אחר זה הראשון חייב והשני פטור: מתני' דלא כי האי תנא ^אדתניא י'משיבע עד אחד פטור ורבי אלעזר ברבי שמעון מחייב לימא בהא קמיפלגי דמר סבר עד אחד כי אתא לשבועה הוא דקא אתא ומר סבר עד אחד כי אתא לממונא קא אתא ותיסברא האמר אביי הכל מודים בעד סוטה והכל מודים בעדי סוטה ומחלוקת בעדי סוטה הכל מודים בעד אחד והכל מודים בעד שני ויצאו שני ראשים כאחת. ר' יוסי הגלילי אומר שניהן לכהן שנאמר הזכרים לה' והכ"א אי אפשר לצמצם אלא אחד לו ואחד לכהן. ר' יוחנן אמר אפילו תימא רבנן הכא במאי עסקינן כגון שכפרו בתוך כדי דיבור כדי שאילת שלום תלמידי לרב כל אחד ואחד בתוך כדי דיבור של חבירו: **פ"סקא** כפרו זה אחר זה הראשון חייב והשני פטור. מתני' דלא כר' אלעזר בר' שמעון דתניא המשביע עד אחד פטור ור' אלעזר בר' שמעון מחייב ינמא בהא פליגי תנא קמא סבר עד אחד לשבועה הוא דאתא הלכך פטור. דהא ליתא תביעת ממון. ור' אלעזר

כדי אלעזר בר' שמעון דתניא המשביע עד אחד פטור ור' אלעזר בר' שמעון מחייב ינמא בהא פליגי תנא קמא סבר עד אחד לשבועה הוא דאתא הלכך פטור. דהא ליתא תביעת ממון. ור' אלעזר

בר' שמעון סבר עד אחד לממון הוא דאתא: איני והאמר אביי הכל מודים בעד סוטה שחייב. בעד טומאה דכתיב ועד אין בה כל שיש בה כו'. ואמרין אלא כולי עלמא עד אחד לשבועה הוא דאתא ובהא פליגי. תנא קמא סבר דבר הגורם לממון לאו כממון דמי ור' אלעזר בר' שמעון סבר כממון דמי: גופא אמר אביי הכל מודים במשיבע עד סוטה וכפר בו שחייב בעד טומאה דרחמנא אמר ועד אין בה כל שיש בה. והכל מודים במשיבע עדי סוטה וכפרו שפטורין בעדי קינוי דהא גורם דגורם עדי קינוי גורמין לעדי סתירה ועדי סתירה גורמין לממון:

(א) צ"ל טשא עון זמן זמן שאינו מגיד בתקום שאילו מגיד מתחייב התבע ממון.

ב א מיי פ"ו מהל' שבעות הל' ה סמג לאוין רמא:
בא ב מיי פ"י מהל' שבעות הל' יג:
בב ג מיי שס פ"ב הל' ח ופ"ב מהל' עדות הל' ג ופ"ח מהל' אצל הל' ח ופ"ב מהל' מלכות תמורה ו פ"ב מהלכות תמורה הלכה ד סמג עשין לו קן טושע"ע י"ד קי' רלז סעיף לא לג לג וסי' שם סעיף כד דה טושע"ע ח"מ קי' פ סעיף א כהנה וסי' רפא סעיף ז:

בג ד מיי פ"ב מהל' שבעות הל' ח סמג לאוין רמא:

בד ה מיי שס פ"י הלכה יג:
בה ו מיי שס הלכה ה:
בו ז מיי פ"א מהל' טוען הל' א סמג עשין פס טושע"ע ח"מ קי' פו סעיף ה:

בז ח מיי פ"י מהל' שבעות הלכה ז:

בח ט מיי שס הל' ח:
בבז י מיי שס הלכה ז:

רבינו חננאל

תניא כוותיה דשמואל וכן הלכתא אבל בפקדון אש"ג דלא שמע מפי הוהובע אלא הוא נשבע מעצמו חייב שנאמר וכחש בעמיתו כל דהו: השביע עליהן ה' פעמים חזין לב"ד ובאו לב"ד והודו פטורין. מנא לן ואמר אביי (שאם) [שנאמר אם] לא יגיד ונשא עונו. אימתי נושא עון בזמן מגיד ^אל במקום שמתחייב התבע ממון ומקשי רב פפא אימא גס השבועה עצמה אם לא תהא בב"ד לא יהו חייבין. ודחי' לא מצית למימר הכי דתניא לאחת לחייבו על כל אחת ואחת והתנן השביע עליהן ה' פעמים בב"ד וכפרו אין חייבין אלא אחת כר' אלא לאו ש"מ שבועה חזין לב"ד כפירה בב"ד ש"מ: **מתני'** כפרו שניהן כאחד חייבין. פירוש אין חייבין שניהם אלא עד שיכפרו שניהם בבת אחת: והא אי אפשר לצמצם. אמר רב חסדא הא מני ר' יוסי הגלילי דאמר אפשר לצמצם. דתנן בכבורות פרק ב' רחל שלא ביכרה וילדה שני זכרים ויצאו שני ראשים כאחת. ר' יוסי הגלילי אומר שניהן לכהן שנאמר הזכרים לה' והכ"א אי אפשר לצמצם אלא אחד לו ואחד לכהן. ר' יוחנן אמר אפילו תימא רבנן הכא במאי עסקינן כגון שכפרו בתוך כדי דיבור כדי שאילת שלום תלמידי לרב כל אחד ואחד בתוך כדי דיבור של חבירו: **פ"סקא** כפרו זה אחר זה הראשון חייב והשני פטור. מתני' דלא כר' אלעזר בר' שמעון דתניא המשביע עד אחד פטור ור' אלעזר בר' שמעון מחייב ינמא בהא פליגי תנא קמא סבר עד אחד לשבועה הוא דאתא הלכך פטור. דהא ליתא תביעת ממון. ור' אלעזר